

Organizacija u umjetničkom izričaju

Anamarija Nerad, prof. mentorica

Ključne riječi: umjetnost, zvuk, mozak, odgoj, izvođač

Umjetnost je kreacija (Larousse, 2003: 8) i grana ljudske djelatnosti u kojoj se osoba izražava. Inspiracija se traži u onome što se vidi, pogotovo prirodi (isto). Ona je sastavni dio ljudskog života jer svaka osoba ima prirodnu potrebu za izričajem. Danas postoji devet grana umjetnosti (kiparstvo, slikarstvo, arhitektura, film, ples, glazba, gluma, književnost, strip), a glazba se smatra jednom od najkompleksnijih. Zvuk i glazba značajni su za čovjekov razvoj, stoga se glazba prakticira od drevnih vremena. Aristotel i Platon u svojim djelima iznose teze o glazbi (Jukić, 2010).

Platonova misao bavljenja glazbom ima za cilj neprestanu težnju za dobrim i provođenje istoga u djelo. On smatra sustavno obrazovanje i odgoj glazbom vrlo važnim jer formira građanske vrline kod osobe. Orijentira se na etičku funkciju te mu je bitna jednostavnost i univerzalnost koja se prenosi na sve elemente glazbe. Aristotel je Platonov učenik i donekle se slaže s Platonovim stavovima. Ukazuje na mogućnost i potrebu njezinih različitih funkcija. Svoj doprinos o glazbi Aristotel je dao u svojoj *Politici*, čiju je osmu knjigu posvetio isključivo glazbi (isto).

Glazba je umjetnost čiji je medij zvuk, a organiziran je u vremenu i prostoru. Zvuk se prenosi zrakom tako što molekule titraju na određenim

frekvencijama. Glazbenik se izražava pomoću instrumenta, a instrument je pomoćno sredstvo kojim se postižu zvukovi određene visine (Kovačević, 1958-1963: 215). Instrument postaje dio glazbene kulture te je odavno zastupljen u društvenim zajednicama. Danas postoji pet skupina instrumenata koji spadaju u akustična glazbala jer su načinjeni od prirodnih materijala – uglavnom metala i drveta, te imaju ove nazive: *idiofoni*¹, *membranofoni*², *kordofoni*³, *aerofoni*⁴, *elektrofoni*⁵ (isto). Prema poznatoj definiciji skladatelja Edgarda Vareseasa "glazba je organizirani zvuk" (Levitin 2016: 20). Kada čujemo ton na određenom glazbalu, mi čujemo mnogobrojne tonove, tzv. alikvotni niz. Mnogi od nas toga nisu svjesni, ali to je vezano za fiziku te nastanak bogatog spektra zvuka (Levitin 2016: 46). Osim zvuka, u glazbi se raspoređuje i organizira visina tona, ritam, tempo, melodijska linija, boja tona (timbar), jačina, reverberacija (akustika), mjera, tonalitet, harmonija (Levitin 2016: 21-24).

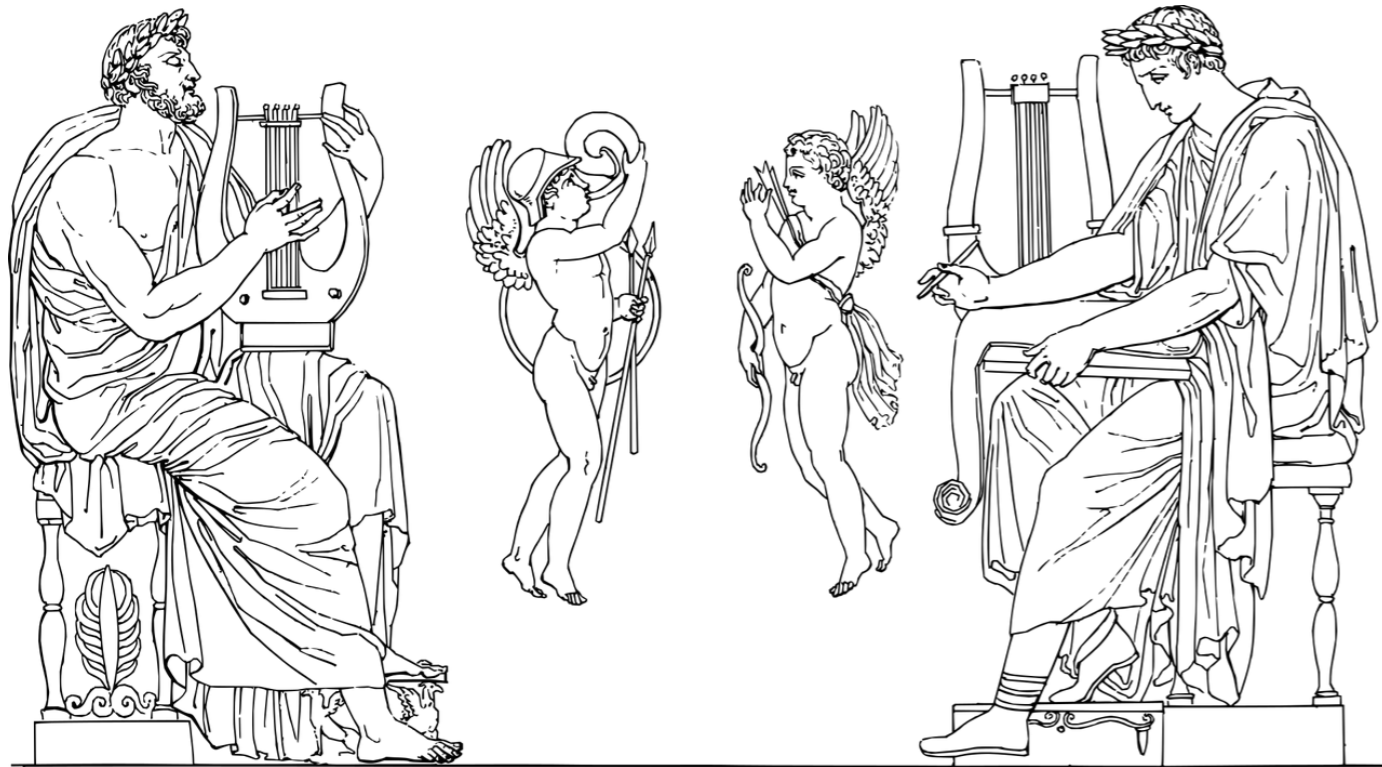
¹*Idiofoni* su prva grupa udaraljki - oni instrumenti koji od samog materijala (drvo, metal) proizvode ton

²*Membranofonisu* druga grupa udaraljki, proizvode ton pomoću napete membrane (uglavnom kožne, ali može biti i od papira).

³*Kordofoni* (lat. chorda žica) ton proizvodi napeta žica.

⁴*Aerofoni* (grč. zrak) proizvode ton titranjem zračnog stupca.

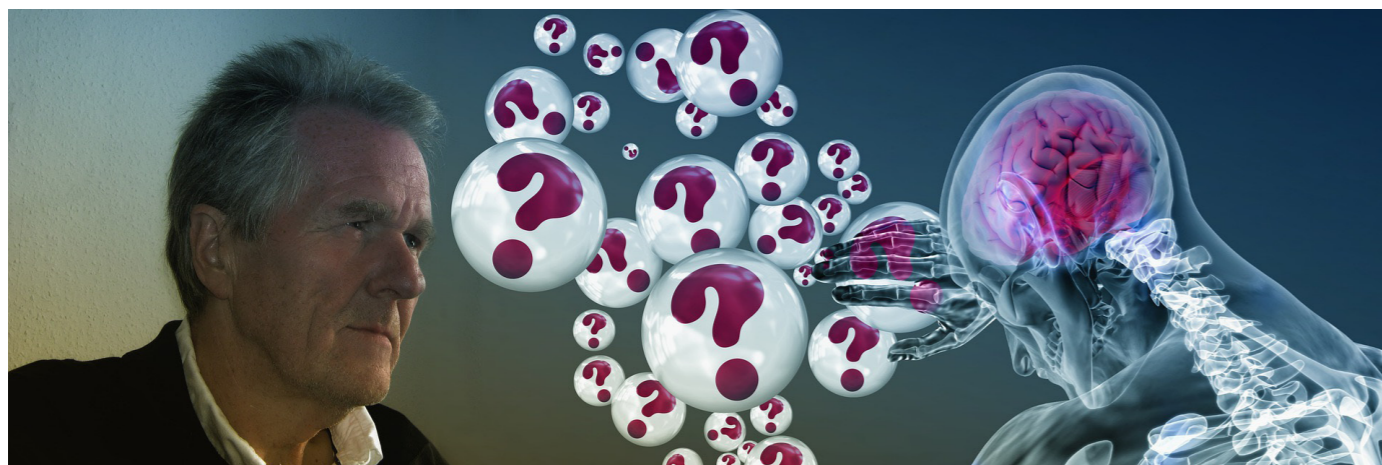
⁵*Elektrofoni* proizvode zvuk na elektroakustičkim principima, uglavnom su to europski instrumenti koji prolaze kroz razdoblje uspona, procvata, padova, a vrlo često bivaju i zaboravljeni (npr. barokni instrumenti).

Slika 1. Drevna glazba, Grčka (preuzeto sa pixabay.com)

Danas se sve više istražuje kako glazba utječe na mozak, um, misli i duh. Mozak je tjelesni organ, skup stanice i vode, kemijskih spojeva i krvnih žila smješten u lubanji. Moždana aktivnost stvara sadržaj uma (Levitin 2016: 84). Ljudski mozak podijeljen je na četiri režnja – čeon (frontalni), sljepoočni (temporalni), tjemeni (parijetalni) i zatiljni (okcipitalni) – te mali mozak (Levitin 2016: 86). Mali mozak uključen je u emocije i planiranje pokreta te je evolucijski najstariji dio mozga. Čak

i mnoge životinje, poput gmazova, koje nemaju "viša" područja mozga ipak imaju mali mozak. Dobar dio sposobnosti mozga za obradu podataka potječe od iznimne mogućnosti povezivanja podataka, povezuju ih neuroni. Glazba se obrađuje u cijelom mozgu, mozak radi više radnji istovremeno te se one izvršavaju paralelno, preklapajući i ispreplićući (Levitin 2016, 89).

Slika 2. Mozak i učenje (preuzeto sa pixabay.com)

Velik broj ljudi, posebno djeca, uzimaju satove glazbe. Rijetki nastave svirati kao odrasle osobe te često navode da se satovi "nisu primili", no obrada glazbe u neuronskim krugovima čini ih naprednijim i učinkovitim osobama (isto). Fiziološka istraživanja pokazuju da bavljenje glazbom poboljšava držanje, osnažuje dišne puteve, povećava ukupnu razinu energije, smanjuje stres. Studije (Welch i Thurman, 1997, White, 2001.) pokazuju da su ljudi koji pjevaju zdraviji od ljudi koji ne pjevaju. Pjevanje potiče vježbanje pluća, napinje međurebrenne mišiće i dijafragmu, povećava plućni kapacitet, doprinosi radu srca i boljoj cirkulaciji te smanjuje napetost mišića. U psihološkom smislu glazba jača samopouzdanje, unapređuje komunikacijsku vještinu, razvija zdravu samosvijest, svijest o okolini i drugim ljudima, razvija timski duh i vještine timskog rada, razvija socijalne vještine i socijalni kapital (povezuje potpuno različite ljude oko zajedničkog cilja, premošćuje razlike u godinama, statusu, spolu, obrazovanju i svjetonazoru), stvara grupni identitet, vraća nadu, podiže snagu duha/morala i stvara osjećaj pripadnosti (isto). Sve što se nauči putem pjesme i glazbe ostaje dugoročno (Krstić - Milić 2009: 18).

Organizacija odgojno-obrazovnog procesa

Početak organiziranog glazbenog obrazovanja u Hrvatskoj nalazimo još u 18.st zahvaljujući carici Mariji Tereziji. Danas glazbene naobrazba u Hrvatskoj djeluju pod Ministarstvom znanosti i obrazovanja kao umjetničko obrazovanje na temelju čl. 89. Ustava Republike Hrvatske (NN 130/2011).

U glazbenim školama radi se sistemska i organizirana naobrazba koju podučavaju profesionalni glazbenici svih vrsta. Suština i oblici glazbenog školstva različiti su u različitim vremenskim te odgovaraju stilskim značajkama glazbenog stvaralaštva i načinu muziciranja u pojedinim epohama (Kovačević, 1958-1963: 653).

Prema važećem Planu i programu, osnovna glazbena škola u Hrvatskoj traje šest godina i ona najčešće obuhvaća djecu od pete do četrnaeste godine. U tom razdoblju težište je na razvijanju

sluha i osjećaju za ritam, savladavanje notacije, upoznavanje glazbene teorije te savladavanje osnovne tehnike sviranja na određenom instrumentu (isto). Srednje glazbene škole traju četiri godine i one pripremaju orkestralne svirače, pjevače profesionalnih zborova te soliste za amatersko djelovanje u nekoj od glazbenih sekcija. Za daljnje školovanje i usavršavanje potrebno je ići na visokoškolsko obrazovanje. Na tom stupnju obrazovanja zahtjeva se tehnička i glazbena zrelost koja omogućava pripremu za aktivno stupanje u glazbeni život u svojstvu glazbenog umjetnika, kompozitora ili glazbenog pedagoga (isto). U srednjim školama i na visokoškolskom obrazovanju obično postoje posebni odjeli uže stručne specijalizacije, npr. klavirski odjel, puhački odjel, gudački odjel, pjevački odjel, teorijski odjel, muzikološki odjel (isto).

Profesionalni glazbeni umjetnik (izvođač) angažirano razvija vještine i izvođačku praksu (Lehmann – Sloboda - Woody 2012; 18). Mora učiti glazbu, uvježbavati i prakticirati izvođenje. Ukoliko je zapažen, utoliko gradi glazbenu karijeru. Za vrijeme samog izvođenja glazbenici se nose s napetošću te su stalno u interakciji s drugim glazbenicima i publikom. Sve te aktivnosti vezane za izvođenje nisu podjednako razvijene kod svakog izvođača. Ipak, glazbenici se moraju pomiriti s osobnim kvalitetama i slabostima (isto). Što je veća razina profesionalnoga glazbenog umjetnika, to su odgovornost i organizacija veće. Svaki uspješni glazbenik naporno je radio kako bi dospio do točke gdje jest. Genetika je početna točka koja može utjecati na osobnost i karijeru, no uz nju je bitna stručnost i okruženje - motivacija.

SSlika 3. Notni zapis boja (preuzeto sa pixabay.com)

Vrlo je važno razlikovati slavu od stručnosti. Faktori koji dovode do slave uglavnom su nepovezani sa stručnošću. Glazbeno stručni izričaj podrazumijeva spretnost u sviranju (pjevanju), emocionalnu komunikaciju, kreativnost te posebne mentalne strukture za pamćenje i razvijanje neuronskih krugova, te marljivost, strpljivost, motiviranost i dobru staru upornost. Postajanje slavnog glazbenog umjetnika krije se u karizmatičnosti, prilici i sreći (Levitin 2016: 212).

Sažetak

U radu se opisuje proces organizacije rada na razvojnome putu glazbenika. Proces organizacije rada obuhvaća disciplinu, organizaciju i rad, odnosno sve one čimbenike koji su potrebni da bi se ostvarila glazbena produkcija. Iako se umjetnost nerijetko doživljava kao nešto što se dogodi, umjetnici koji se njome bave, znaju da to nije tako.

Literatura

1. Lehmann, A. C., Sloboda, J. A., Woody, R. H. 2012. *Psihologija za muzičare*. Novi Sad: Psihopolis institut.
2. Jurić, M. 2010. *Usporedba Platonovih i Aristotelovih postavki o glazbi*. Diplomski rad. Muzička akademija. Zagreb.
3. Krstić, J., Milić, R. *Ja, Glazboplovac*. 2009. Udruga Split zdravi grad. Split.
4. Larousse, Frontisi, C., ur. 2003. *Povijest umjetnosti*. Zagreb: Verble commerce.
5. Levitin, D. J. 2016. *Mozak i muzika: znanost o jednoj ljudskoj opsesiji*. Zagreb: Vuković & Runjić.
6. Kovačević, K., ur. *Muzička enciklopedija*. 1971-1977. JLZ Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ.
7. Zakon o umjetničkom obrazovanju. 2011. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_11_130_2602.html (posjet 8.1.2021.)
8. Welch, G. F., Thurman, L. Vitality. 1997. *Health and Vocal Self-Expression in Older Adults*. In Thurman L. & Welch G. F. (Eds.), *Bodymind and Voice: Foundations of Voice Education*. Iowa: National Center for Voice and Speech.
9. White, J. M. 2001. *Music as Intervention. A Notable Endeavour to Improve Patient Outcomes*“. Vol 36. No 1.pp. 83-92. Denver.
10. Mrežna stranica slika pixabay.com, dostupno na [Ancient Greek Music - Free vector graphic on Pixabay](#), [Man Brain Function Question - Free image on Pixabay](#), [Music Sheet Color - Free image on Pixabay](#) (posjet 11.1.2021.)